

даються колективам, які виділяються на основі тих чи інших ознак: *tribe of Servantes (Spanish nation)*.

В залежності від структури фразеологізмів з антропонімічним компонентом цілком реально виділити ФО **унікальні** та **клішовані**. Унікальними у даному контексті вважаються такі, що побудовані за власною схемою (відрізняються від інших) наприклад: *the admirable Crichton (a person of knowledge)* або *Sisyphian labour (back-breaking labour)*. Клішовані ж ФО з антропонімічним компонентом будуються за певною формулою, та нараховують декілька похідних. Візьмемо речення: *the Scavenger's daughter (grip vice)*: слово *Scavenger* є спотворене прізвище коменданта Тауера Скеллінгтона (*Skivington*), який винайшов це знаряддя тортур; *The Duke of Exeter's daughter (trestle)*: даний винахід приписують герцогу Ексетерському; так само, *Daughter of Eve (woman)*: Ева позиціонується як мати всіх жінок. Тобто, тут можна говорити про своєрідну формулу, за якою будується ряд фразеологічних одиниць: ім'я винахідника/творця/автора + іменник «*daughter*» = ФО, що позначає сам винахід/твір. Тож, побудова таких фразеологізмів не є унікальною.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновки про зв'язок мотивованості і внутрішньої форми ФО з лінгвокраїнознавчою та соціокультурною інформацією, що міститься у фразеологічній системі будь-якої мови. Оскільки одним з найбільш важливих фрагментів мовної картини світу є образ людини, то недивним виявляється той факт, що антропонім як компонент фразеологічної одиниці, дозволяє глибше пізнати специфіку національної свідомості, грає важливу роль в системі мови і культури, сприяючи виявленню національно-культурних особливостей певного народу. Асоціації, пов'язані з антропонімами, несуть важливі фонові знання, визначають семантику ФО. Ці асоціації стійкі, соціально значимі для мовного колективу та такі, що сходять до первинної етимології. У сучасній лінгвістиці англійської мови ще не отримала достатнього висвітлення питання класифікація фразеологізмів з антропонімічним компонентом, тому нами була зроблена спроба розробити певну таксономію, спираючись на декілька критеріїв.

Результати і перспективи подальшого дослідження. Слід зазначити, наша класифікація виходить не тільки з семантики ФО, а і з лінгвокультурних особливостей, що є можливістю на матеріалі великих ідеографічних масивів виявити та більш глибоко дослідити особливості культурно-національного світобачення, його відображення у фразеологічних одиницях та їх функціонування у мові. Отже, перспективами подальших наукових розвідок є аналіз особливостей вживання виведених типів фразеологізмів англійської мови, а також співставний аналіз функціонування таких ФО у складі фразеологічних систем інших мов, зокрема іспанської.

Література

- Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – Москва : Наука, 1977. – 318 с.
Мороз О. В. До питання про фактори та способи фразеологізації власних імен // Лінгвістичні студії. – Зб. наук. праць. – Вип. 9. – Донецьк, ДонНУ, 2002. – С. 186-194.
Рылов Ю. А. Системные свойства испанских антропонимов / Ю. А. Рылов // Системные и дискурсивные свойства испанских антропонимов. – Воронеж : Издательско-полиграфический центр Воронеж. гос. ун-та, 2010. — С. 5-104.
Стерлигов С. Г. Немецкая антропонимика как лингвострановедческая проблема // Вестник Нижегородского университета имени Н. И. Лобачевского, 2003. – С.90-95.

УДК: 811.112.2'342.9

ПАДАЛКА О. В.

(Київський національний лінгвістичний університет)

ІНТОНАЦІЙНІ МОДЕЛІ У ПРОМОВАХ СУЧАСНИХ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Стаття висвітлює проблему класифікації інтонаційних моделей німецької мови. Описуючи інтонаційні конструкції у мовленні німецьких політиків встановлено найбільш характерні типи, що притаманні публічному мовленню відповідно до актуального членування промови.

Ключові слова: інтонаційна модель, актуальне членування, тема, рема, політична промова.

Падалка О. В. Интонационные модели в речах современных немецких политиков. Статья освещает проблему классификации интонационных моделей немецкого языка. Описывая интонационные конструкции в речи немецких политиков установлено наиболее характерные типы, которые присущи публичной речи согласно актуальному членению речи.

Ключевые слова: интонационная модель, актуальное членение, тема, рема, политическая речь.

Padalka O. V. Intonational Types in Contemporary German Political Speeches. This article focuses on the study of prosodic peculiarities of actual division in speeches delivered by contemporary German political figures. The research singles out intonation patterns of utterances and defines functions of intonation in producing effect on the recipient. The article provides a theoretical background for analyzing the intonation of political speeches as a means of producing effect on the recipient. It establishes five types of actual division characteristic of German political speeches and outlines its main prosodic parameters. A methodology of an experimental study examining prosodic organization of political presentations has been elaborated; changes in speech melody, fundamental frequency, stress, pausation and tempo while delivering main and additional information have been described. This article deals with the problem of creating a unified classification of intonation patterns of German, location of intonational center and intention of the speaker's communicative tasks. Intonation can signal to listener what is to be taken as new information and what is already given. It can indicate when the speaker is indicating some sort of contrast or link with material in another tone unit. Each prosodic feature performs a definite task and all of them work simultaneously. Describing melody, accent, its types and use, it is established rate of accentuation of different parts of speech in speeches of German politicians by means of logical and emphatical accents. It is generally acknowledged that the pitch of the voice or speech melody, sentence stress and rhythm are the three main components of intonation, while pauses, tempo and timbre play a subordinate role in speech. The prosody reflects in this experiment not only various features of the speaker or the utterance, but his emotional state, which helps him to present different forms of the presentation (statement, command etc.). Describing intonation types were found the most popular types in German political speech.

Key words: intonational type, functional perspective, theme, rheme, political speech.

Сучасний етап розвитку фонетичних студій орієнтований на дослідження мовленнєвої діяльності, зокрема виявлення закономірностей просодичного оформлення усного мовлення, що дозволяє науковцям встановити мовні явища, які відбивають особливості вербалізації комунікативного наміру промовця. Тому **метою** цієї статті є встановлення співвідношення інтонаційного моделювання та актуального членування публічного мовлення. Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: встановлення закономірностей використання інтонаційних моделей німецької мови, створених Отто фон Проєм, та визначення типів актуального членування політичної промови. **Об'єктом** дослідження є аналіз існуючих класифікацій інтонаційних моделей німецької мови, які створені за рахунок використання різномірних ознак. Інтонаційна модель та її характеристики зумовлюють **предмет** дослідження.

Під інтонаційною моделлю у статті розуміється просодичне оформлення висловлювання, що базується на основі поєднання всіх інтонаційних компонентів відповідно до комунікативної мети мовця [Stock 1980, с.41]. Своєрідність просодики німецької політичної промови досліджувалася в межах зафіксованих аудиторіями-фонетистами п'яти типів актуального членування $T \rightarrow R$, $T_1 \rightarrow R \rightarrow T_2$, $R \rightarrow T$, $R_1 \rightarrow T \rightarrow R_2$ та $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2 \rightarrow R_2$, в яких нова інформація повідомляється на початку, у середині, або наприкінці висловлювання.

Широка варіативність смислів, які породжуються інтонаційними засобами, залежить саме від диференційованого вживання сегментів інтонаційної моделі, тобто від настанови оратора. Для визначення характерних політичним промова інтонаційних моделей достатнім є поділ інтонаційної конструкції на три сегменти: передшкала, шкала та затакт, оскільки саме від їх взаємодії залежить рух мелодійного контуру будь-якого висловлювання. Передшкала в теорії АЧ підводить до модифікування значення, яке передається безпосередньо ядерним тоном. Шкала за структурою та функціональними особливостями є найскладнішою частиною аналізу, оскільки під час взаємодії усіх інтонаційних компонентів із лексичним складом і граматичною організацією певного висловлення виступ по-різному оформлюється залежно від мети автора промови [Pheby 1975, с.27]. Така гнучкість просодичної системи проявляється в тому, що мовець здатен за допомогою інтонаційних засобів варіювати комунікативне середовище та по-різному реалізовувати прагматичну інтенцію. Зазначене вище обумовлює необхідність виокремлення інтонаційних моделей, які відповідають виділеним нами типам АЧ: $T \rightarrow R$, $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2$, $R \rightarrow T$, $R_1 \rightarrow T \rightarrow R_2$, $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2 \rightarrow R_2$.

Для того щоб правильно визначити інтонаційні моделі німецької мови шляхом проведення аудитивного аналізу встановлено рух тону в тематичних та рематичних частинах висловлювання й місце логічного та емоційного наголосів. За даними аудитивного аналізу в різних схемах актуального членування тексту промови, політики відмінно використовують мелодику для підготовки слухача до повідомлення нової інформації. Зокрема, в типі АЧ Т→R тематичні частини здебільшого промовляються політиками із висхідним тоном, що обумовлюється прагненням адресанта привернути увагу й ніби попередити слухачів про висвітлення нового. Рематичні частини, локалізовані наприкінці зазначеного типу членування, здебільшого характеризуються спадним рухом тону в фінальних фразах, що відповідає бажанню політика не тільки показати завершеність думки, але й прагматичну настанову його виступу.

Логічний й емоційний наголоси зазначеного типу АЧ Т→R вживаються в рематичній частині висловлювання. Вони визначають місце акцентуації важливішого слова в фрагменті, змінюючи таким чином інтонаційну модель (рис.1.1):

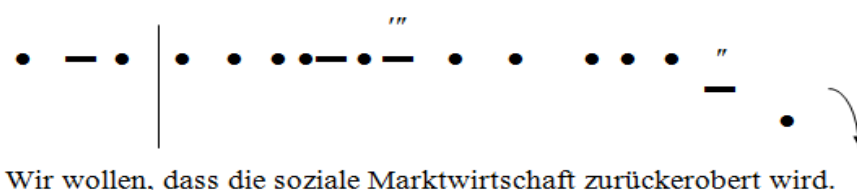

Рис. 1.1 Термінальний тон (нейтральне мовлення)

За наведеним прикладом встановлено, що тематична частина типу АЧ за схемою Т→R *Wir wollen* промовляється політиком із рівним рухом тону, що свідчить про прагнення мовця до продовження повідомлення. Рематична частина проголошується в другій ритмогрупі *dass die soziale Marktwirtschaft* рівним тоном, який характеризує нейтральне сповіщення інформації та низхідним тоном в третій ритмогрупі *zurückerobert wird*, який наголошує на завершеності висловлювання. Підтверджуємо наведений приклад рис. 1.2, отриманим в програмі Praat:

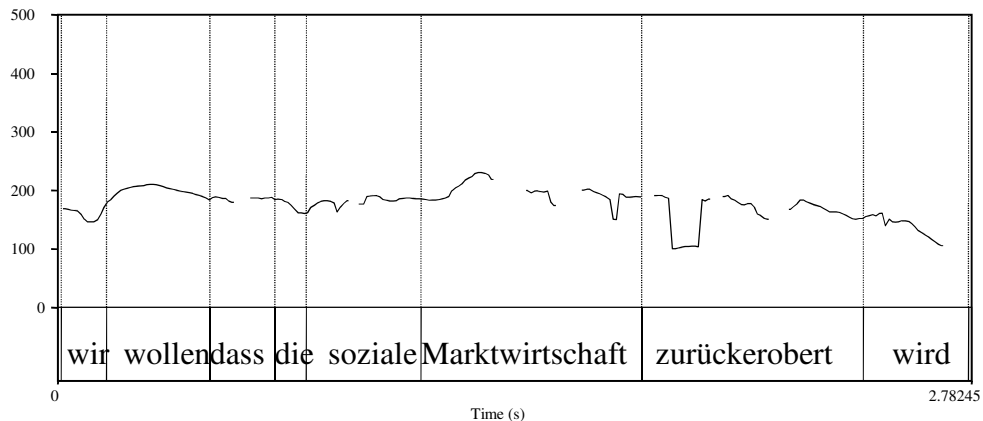

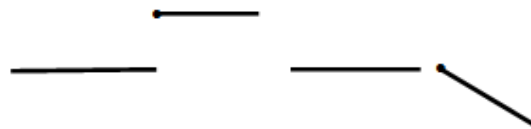
Рис. 1.2 Інтонаційна модель типу АЧ Т→R *Wir wollen, dass die soziale Marktwirtschaft zurückerobert wird*

Як показано на рис. 1.2, перша синтагма дійсно виголошується рівним рухом тону, в той час як на другій спостерігається незначний перепад ЧОТ на слові *Marktwirtschaft* (25 Гц), що аудитивно не сприймається як зміна мелодики. Зображений на рис. 1.2 приклад та вище окреслена модель відповідає схемі А, встановленій Отто фон Проем [Preu 1985, с.67] (рис. 1.3).

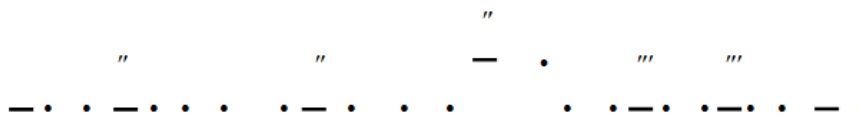

Рис.1.3 Схеми термінального руху тону за О.фон Проєм (А)

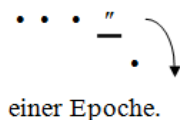
Досліджуючи фрагменти тексту, що складаються з декількох фраз, відповідно до обраного комунікативного типу АЧ за схемою $T \rightarrow R$, характерним є використання інтонаційного типу V^A встановленого О.фон Проєм, який зображено на рис. 1.4:

Рис. 1.4 Комбінована інтонаційна модель V^A

Дана інтонаційна модель V^A складається з двох моделей В та А, які характеризують сповіщення нейтральної інформації. Так, перша складова даної моделі характеризується початком тону в середньому регістрі та незначним перепадом тону наприкінці. Друга частина, яка в даному випадку виступає ремою, проголошується низхідним рухом тону (рис. 1.5):

Liebe Genossinnen und Genossen, ich bin sicher: Wir erleben gerade das Ende

Рис. 1.5 Комбінована інтонаційна модель V^A

Проведене дослідження, наведені приклади та викладене вище дає можливість стверджувати, що тип АЧ $T \rightarrow R$ може відповідати моделям Отто фон Проя А та V^A , залежно від утворення висловлювання однією, або декількома фразами.

За результатами аудитивного аналізу мелодійне оформлення типу АЧ, що відповідає схемі $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2$ відрізняється від попереднього типу членування: частини висловлень з відомою інформацією, за допомогою якої оратори поступово готують реципієнтів до сповіщення важливої інформації, презентуються висхідним тоном, а рематичні фрагменти всіх проаналізованих випадків вимовлені мовцями із рівним та низхідним тоном. Друга тема, яка зазвичай констатує, доповнює, або уточнює попередню рему, також оформлюється низхідним тоном, що свідчить про завершеність висловленої думки та впевненість політиків у своїх словах. Завдяки проведеному аналізу встановлено, що типу АЧ $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2$ відповідає використання здебільшого інтонаційної моделі О.фон Проя А':

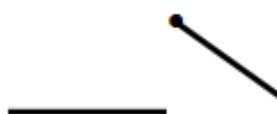

Рис. 1.6 Термінально емоційно маркований рух тону А'

Перша тема (T_1) реалізується мовцями в межах 220-250 Гц, в той час як спадний рух тону реми починається з 310-300 Гц. Друга тема (T_2) несе низхідний рух тону і актуалізується зазвичай в діапазоні від 250 Гц до 160 Гц й сягає свого мінімуму наприкінці до 130 Гц:

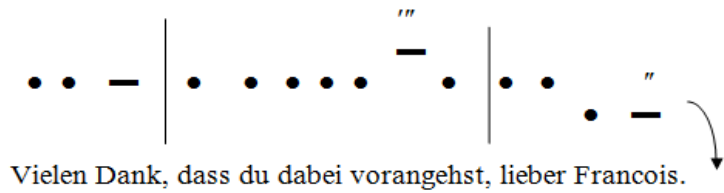

Рис. 1.7 Інтонаційна модель, що відповідає схемі АЧ $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2$

Переважне використання інтонаційного типу A' обумовлюється структурою аналізованого комунікативного типу $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2$, оскільки повідомляючи інформацію за допомоги вказаного типу АЧ мовець детальніше висловлює бажане із наведенням фактів, побажань, або порад, завершуючи свою думку. Спосіб мелодійного оформлення промови, що відповідає схемі $R \rightarrow T$, вимовляється політиками з самого початку висхідним тоном, який зазвичай сягає 320,38 Гц – 392,85 Гц та характеризується падінням тону до 152,36 Гц в тематичній частині. Наведемо приклад: *Noch "nie↑ hatten "so↑ viele↑ Menschen↑ Arbeit↑ wie "heute→, und das ist "gut↑ so→, liebe→ "Freunde↓.*

Зазначеному типу АЧ $R \rightarrow T$ відповідає використання інтонаційних моделей A та B'^A :

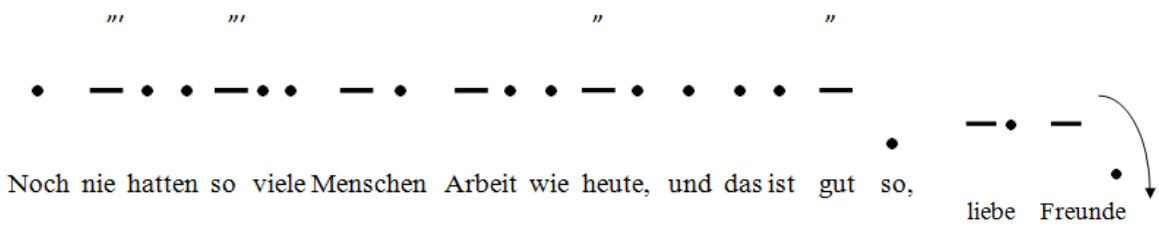

Рис. 1.8 Термінальний нейтрально маркований рух тону

Наведена інтонаційна модель A вживається політиками здебільшого під час нейтрального виступу, тому передшкала реалізується зазвичай в середньому регістрі.

Використання інтонаційного типу B'^A характеризується комунікативною настановою мовців привернути увагу слухачів під час повідомлення важливого матеріалу та подальшим констатуючим завершенням думки. Наведемо приклади встановленої інтонаційної моделі:

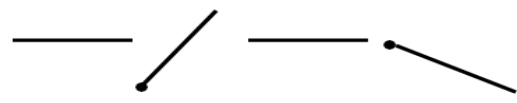

Рис. 1.9 Комбінована інтонаційна модель B'^A

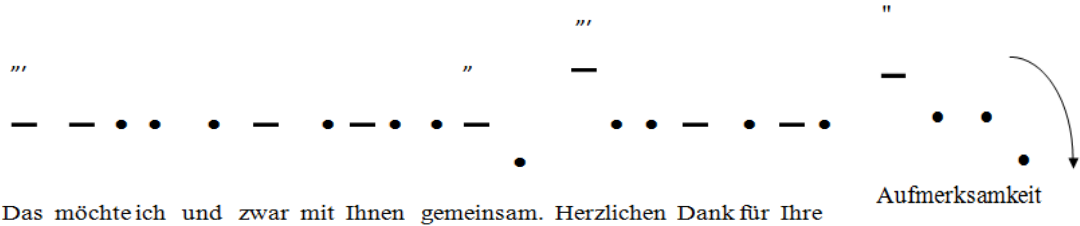

Рис. 1.10 Інтонаційна модель B'^A

Підтверджуємо зазначене вище даними електроакустичного аналізу:

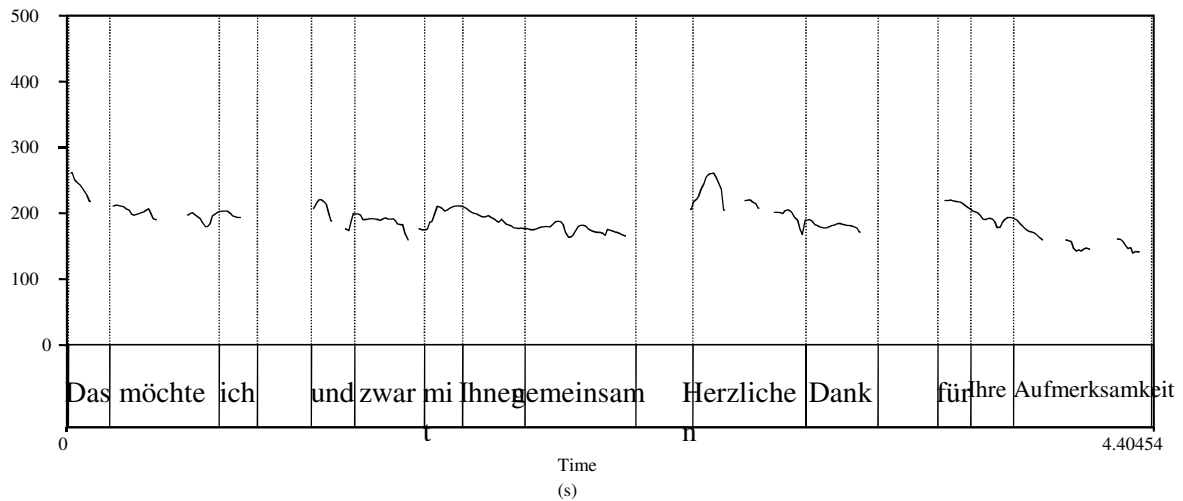

Рис. 1.11 Інтонаційна модель, що відповідає схемі АЧ R→T

Сповіднення інформації, яке відповідає схемі $R_1 \rightarrow T_2 \rightarrow R_2$ промовляється політиками із низхідним тоном в R_1 , що спадає до середнього регістру та сягає 240 Гц. Оформлення теми між двома ремами зазвичай характеризується рівним, або висхідним рухом тону й продовжується низхідним вимовлянням R_2 до нижнього регістру:

Denn wir werden die nicht mehr im nationalen Alleingang bekommen. Wir wollen das in Europa gemeinsam schaffen und am besten noch darüber hinaus. Martin Schulz hat gestern zu Recht darauf hingewiesen: Es geht darum, mit unseren Freunden aus Lateinamerika, in Indien und auch in Afrika stärker zusammenarbeiten.

Наведемо приклади відповідно до електроакустичного аналізу:

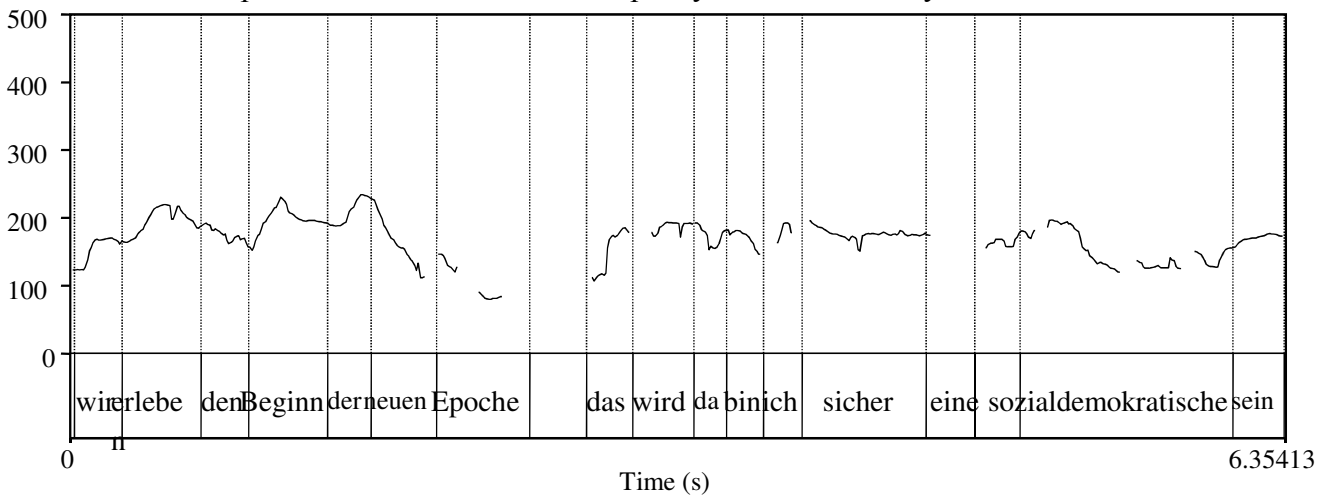

Рис. 1.12 Інтонаційна модель за схемою $R_1 \rightarrow T_2 \rightarrow R_2$

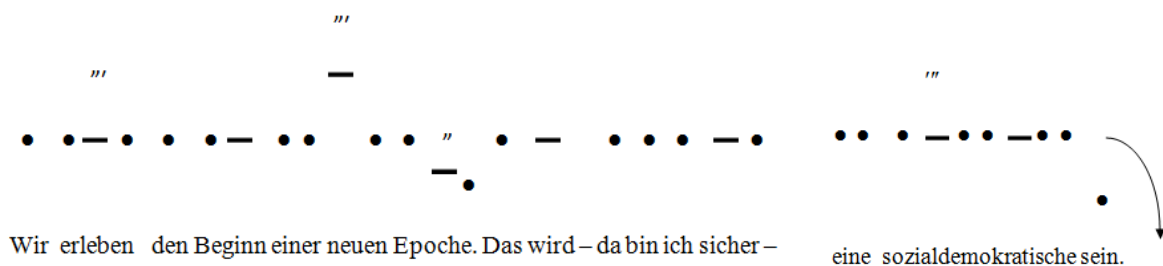

Рис. 1.13 Інтонаційна модель за схемою R→T→R

Наведені приклади дозволяють виокремити для типу $R \rightarrow T \rightarrow R$ наступну схему інтонаційного типу АЧ $B'^{\wedge}A$:

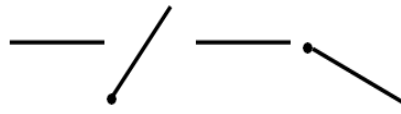

Рис. 1.14 Комбінована інтонаційна модель $B'^{\wedge}A$

Розгорнуте, детальне висловлення, яке можна окреслити за схемою $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2 \rightarrow R_2$, несе рівний тон в межах T_1 (277,09 Гц). Підводячи до нового політики сповіщають R_1 із легким висхідним тоном, що сягає 300-340 Гц. Емоційнішим виявився рух тону в T_2 та R_2 , який порівняно з T_1 та R_1 реалізувався на 70 Гц вище:

Wenn wir einmal[→] in diese Tage[→] schauen[↑], dann blicken[→] wir[→] von Berlin[↑], von Tokio[↑], von Peking[↑], von London aus[↑], von New York[→] und Neu-Delhi[↑], in allen[↑] Metropolen[→] der Welt, tagein[↑], tagaus[→] auf eine Schuldenkrise[↓], auf eine Schuldenkrise[↑], die auch andere[↑] Kontinente[→] umfasst[→], zum Beispiel[→] Amerika[↑], aber[↑] die vor allen[→] Dingen[→] Europa[→] erschüttert.[↓]

Наведемо приклад оформлення схеми інтонаційної моделі відповідно до інтонаційного типу $B'^{\wedge}A'$ до схеми АЧ $T_1 \rightarrow R_1 \rightarrow T_2 \rightarrow R_2$:

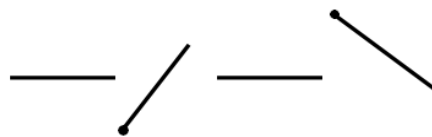

Рис. 1.15 Схема інтонаційного типу $B'^{\wedge}A'$

" " "

• • • • • — • — • • • — • — • • • • • — •

Das ist nur auf dem ersten Blick ein ganz normaler ordentlicher Parteitag mit

" " " "

— • — • • — • — • • — • — • • — • •

vielen Gästen, mit vielen Anträgen, mit vielen Reden und den üblichen

" "

— • • • • • — • • " • • • • • • • — • •

—

Aufregungen, die es im Vorfeld so gibt. Aber in Wahrheit sind das ja Zeiten, in

" "

• • • • • — • • • • • • • • • • • " " "

↘

denen unser Parteitag jetzt stattfindet, die alles andere als normal sind.

Рис. 1.16 Схема інтонаційного типу $B'^{\wedge}A'$

Отже, відповідно до аудитивного та акустичного аналізів німецьких політичних промов можна зробити **висновок**, що політичним текстам під час нейтрального сповіщення інтонації для типів АЧ, утворених однією фразою, відповідає інтонаційна модель А, а типам АЧ, що складаються з декількох фраз – В^А. Емоційно забарвлені складні фрагменти промов утворюються за інтонаційними моделями В^А' та В'^А'.

Модифікації просодичних характеристик забезпечують досягнення основних цілей, які ставить перед собою політик: вплинути на реципієнта таким чином, щоб йому не лише запам'яталася промова, але відбулися зміни в його свідомості та прийнятті рішень. Розкрита в статті специфіка просодичного оформлення актуального членування політичної промови та надані рекомендації щодо ефективного проголошення тексту перед реципієнтами не вичерпує проблематики ефективної організації публічного виступу.

Ораторське мовлення є **перспективним напрямком** для подальших праць, спрямованих на встановлення закономірностей взаємодії сегментного та надсегментного рівнів, комплексних досліджень просодичних характеристик публічного мовлення, що здійснюють вплив на сприйняття та оцінку реципієнтом усного публічного мовлення.

Література

Pheby J. Intonation und Grammatik im Deutschen / J. Pheby. – Berlin : Akademie Verlag. – 1975. – 123 S.

Preu O. Sprecherziehung für Studenten pädagogischer Berufe / O. von Preu, U. Stötzer. – 4. Auflage. – Berlin : Volk und Wissen Volkseigener Verlag. – 1985. – 230 S.

Stock E. Untersuchungen zu Form, Bedeutung und Funktion der Intonation im Deutschen / Eberhard Stock. — Berlin : Akademie – Verlag, 1980. – 124 S.

УДК 81'1 : 81'373.7 – 115 : 168.522

ПЕТРОВ О. О.

(Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського)

ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРИНЦИПИ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

У статті аналізується зміст поняття «зіставна лінгвокультурологія», описується мета й основоположні принципи зіставно-лінгвокультурологічного аналізу мовних явищ, розглядається тісний зв'язок зіставної лінгвокультурології з такими сучасними напрямками мовознавчої науки, як лінгвоконцептологія та теорія міжкультурної комунікації. В статті також висвітлюється коло наукових проблем зіставної лінгвокультурології.

Ключові слова: зіставна лінгвокультурологія, концепт, культура, лінгвоконцептологія, міжкультурна комунікація.

Петров А. А. Основополагающие принципы сопоставительной лингвокультурологии. В статье анализируется содержание понятия «сопоставительная лингвокультурология», описывается цель и основополагающие принципы сопоставительно-культурологического анализа языковых явлений, рассматривается тесная связь сопоставительной лингвокультурологии с такими современными направлениями языкознания, как лингвоконцептология и теория межкультурной коммуникации. В статье также освещается круг научных проблем сопоставительной лингвокультурологии.

Ключевые слова: сопоставительная лингвокультурология, концепт, культура, лингвоконцептология, межкультурная коммуникация.

Petrov O. O. The Fundamental Principles of the Comparative Linguoculturology. The article presents the analysis of the content of the notion «comparative linguoculturology» and describes the aim and the fundamental principles of the comparative-culturological analysis of the language phenomena. It is eluded in the article, that the comparative linguoculturology can be defined as the brunch of the modern linguistics of an integral character, which studies the interaction of language and culture in the process of their functioning. The object of the comparative linguoculturology is regarded as the embodiment of culture of different ethnic groups in the form of language units as well as in their categories and interrelations. The subject of the linguoculturological studies is considered as the interpretation of the embodiment of a certain culture in the language system at the basis of the comparison with other cultures and languages with the purpose of the identification of their common and distinctive features in synchrony. It is also mentioned, that the main principles, which form the basis of the comparative linguoculturology, can be defined as the following: anthropocentrism, the principle of the explanation and interpretation of linguistic phenomena and facts, ethnocentrism and functionalism. Anthropocentrism is considered the most important one among the mentioned principles not only for the new anthropologic linguistic paradigm in general, but also for those brunches of the modern studies, which deal with the interrelation of language and culture in their close interaction. Linguoconceptology and the theory of cross-cultural communication, as competitive brunches to the comparative linguoculturology, also focus on the studies of the interrelation of language and culture, but concern mainly monolingual investigations, i.e within a certain language and culture, which can lower the scientific significance of such studies. The comparative linguoculturology, however, detects and describes the peculiarities of the concept system and organization